

AZ OROSZ ORTODOX EGYHÁZ SZEREPEVÁLLALÁSA A KÖZEL-KELETI KERESZTÉNY KÖZÖSSÉGEK MEGSEGÍTÉSÉBEN¹

Napjainkban, amikor a világ egyes területein igen nehéz helyzetbe kerülnek a magukat kereszténynek valló emberek, különösen aktuális a keresztény közösségek részére nyújtott támogatás. Mindenekelőtt igaz ez azokra az országokra – kiemelten a közel-keleti régióban elhelyezkedő néhány országra –, ahol nem csupán kisebbségben élnek a keresztények, hanem sok helyen üldöztetésnek is ki vannak téve. Egyes szakértők szerint a térség néhány országában – de több afrikai országban is – a keresztényeket olyan szinten üldözik, mint valamikor a császárok korabeli Rómában. Az amerikai székhelyű Open Doors nemzetközi keresztény jogvédő szervezet rendszeresen készít és publikál statisztikát a keresztényüldözés mértékéről. Egy 2015-ben készült összefoglaló jelentése alapján a világon 50 országban sértik meg jelentősen és tömegesen a keresztények jogait, illetve kimondottan üldözik őket. Ezen 50 országból 14 a Közel-Keleten és a Perzsa-öböl környékén helyezkedik el, 16 pedig afrikai ország volt. A 2019-ben készült listán már 150 ország szerepel, amelyek közül 73-ban kirívóan magas vagy nagyon magas a keresztény vallásúak üldöztetési szintje. A listát egyébként Nigéria vezeti, ahol napjainkban a világon hitük miatt meggyilkolt keresztények 90%-át pusztítják el a Boko Haram terroristái.

Írásomban a kereszténység bölcsőjét, a Közel-Kelet országait vizsgálom részletebben, különös tekintettel az orosz ortodox egyház szerepére a térség országaiban élő üldözött keresztények megsegítésében. A térség országai közül különösen hármat emelnék ki, amelyekben nagyobb keresztény közösségek élnek (vagy inkább éltek, hiszen sokuknak menekülniük kellett szülőföldjükről a keresztényüldözések miatt): Irakot, Szíriát és Egyiptomot.²

Irakban a keresztény egyházakat a káld katolikus egyház, az antiochiai ortodox egyház, a szír jakobita,³ a szír katolikus és az örmény apostoli ortodox egyház

¹ A tanulmány megjelent: TÖMÖSVÁRY 2019.

² UJHÁZI 2014.

³ A szír jakobita (szíriai) ortodox egyház azon hat egyház egyike, amelyek elismerik a „nem khalkédóni” egyházat. Az „ortodox” megjelöléssel a szíriai egyház (mint minden más ősi keleti ortodox egyház) teológiai hagyománya szerint különbözik a bizánci egyház ortodox hagyományától, amely tanítását a khalkédóni és az azt követő három zsinat döntéseire építi.

képviseli. A kétezres évek elején Irakban mintegy 1,5 millió keresztény élt, akik az ország lakosságának 4-5%-át tették ki. 2014-re létszámuk a folyamatos harci cselekmények és az iszlamista szélsőségesek részéről megnyilvánuló terrorakciók következtében csaknem a tizedére csökkent (150 ezer fő).⁴ Amikor például 2014 júniusában az Iszlám Állam terroristacsoportjai elfoglalták Irak második legnagyobb városát, Moszult, a városban mintegy 35 ezer keresztény élt. A dzsihadisták Moszult az „Iszlám Kalifátus” fővárosává kiáltották ki, és felszólították a keresztényeket, hogy fizessenek havi 250 USD különadót, vagy térjenek át az iszlám vallásra. Ellenkező esetben kivégzik őket. Ezt követően csaknem valamennyi moszuli keresztény az iraki Kurdisztánba menekült.⁵ Az ott maradókat bebörtönözték vagy bestiális kegyetlenséggel meggyilkolták (például keresztre feszítették).

Szíriában a keresztény közösségeket az antiochiai és a szír jakobita ortodox egyház, az örmény apostoli ortodox egyház, a melkita keleti (bizánci) katolikus egyház⁶ és a maronita egyház⁷ képviseli.

Szíriában a polgárháború kezdetekor (2011) körülbelül kétmillió keresztény élt (az összlakosság mintegy 10%-a). Egyes szakértői vélemények szerint arányuk már 2012-ben 8% alá csökkent, és a 2012–2014 közötti időszakban még mintegy egymillió keresztény menekült el. Például Homsz városát a teljes keresztény lakosság elhagyta (körülbelül 140 ezer fő)! A városban maradt kevés keresztényt gyakorlatilag teljesen megsemmisítették az iszlám szélsőséges fegyveresei.

2013 áprilisában a terroristák elrabolták az antiochiai ortodox egyház püspökét, Aleppói Pál metropolitát és a szír jakobita ortodox egyház püspökét, Grigorij Johann Ibrahim metropolitát. A 2015-ben elterjedt hírek szerint kivégezték őket. Sokkal szerencsésebben végződött annak a 12 ortodox apácának és főnökasszonyuknak az elrablása 2013 decemberében, akiket a Szent Tekla-kolostorból vittek magukkal fegyveresek, de végül sikerült kiszabadítani őket.⁸

2014. március–június között az iszlamista szélsőségesek megszállták a szíriai Kesab városát, ahol többségében örmény keresztények laktak. Több ezren kényszerültek elhagyni otthonukat.

⁴ УЖАЗИ 2014.

⁵ Гонения на христиан в мире 2016.

⁶ A melkita bizánci katolikus egyház keleti katolikus, a római katolikus egyházzal teljes egységben lévő önálló részegyház. Az egyház a Közel-Keleten született, de napjainkban a melkita katolikus közösségek az egész világon megtalálhatók. Jelenleg világszerte mintegy 1,5 millió hívője van. Гонения на христиан в мире 2016.

⁷ A szír maronita egyház libanoni székhelyű, keleti szertartású katolikus egyház, amely az Apostoli Szentszékkal teljes közösségben van. Гонения на христиан в мире 2016.

⁸ KÓRÉ 2018.

2015. február 22-én az iszlám szélsőségesek az Északnyugat-Szíriában található Tell Tamer városában több tucat lakóházat és két ősrégi templomot égettek fel, és barbár módon leszámoltak az asszír keresztény közösség képviselőivel. Az orosz pravoszláv egyház adatai szerint a szíriai polgárháború időszakában a szélsőséges fegyveresek összesen mintegy 400 keresztény templomot semmisítettek meg.⁹

Egyiptomban a keresztények elleni erőszak és a keresztények üldözése különösen 2011 januárjától, az úgynevezett „arab tavasz” kezdete óta vált gyakorivá. E folyamat különösen kegyetlen módon ment végbe 2013-ban a kormányerők és a Muszlim Testvériség¹⁰ harcosai közötti fegyveres összecsapások időszakában. 2012–2013-ban több mint 200 keresztény közösségi épületet romboltak le, különösen a koptokat érte jelentős veszteség.¹¹

2015-ben az Iszlám Állam vezetőjének hűséget fogadott „Tripoli tartomány katonái” elnevezésű szervezet közzétett egy videót a Líbiában elfogott 21 kopt keresztény kivégzéséről.

Az „arab tavasz” eseményeivel együtt járó változások nagy kihívásokat jelentettek a térségben élő keresztény közösségek számára.¹² Az orosz ortodox egyház nemzetközi együttműködéssel összefüggő tevékenységében kiemelt figyelmet szentelnek a világ üldözött keresztényei támogatásának és közösségeik folyamatos segítésének. Teszik mindezt politikai, diplomáciai eszközökkel és konkrét hathatós anyagi, természetbeni segítségnyújtás formájában. E tevékenység fő szervezője a pravoszláv egyházon belül a Moszkvai Patriarkátus Egyházi Külkapcsolatok Osztályának elnöke, Hilarion volokalamszki metropolita, a pravoszláv egyház püspöke.¹³ E tisztségében elődje az a Kirill metropolita volt, aki ma Moszkva és egész Oroszország pátriárkája.

⁹ *Гонения на христиан в мире 2016.*

¹⁰ A Muszlim Testvériséget 1928-ban alapította Haszan al-Banná Egyiptomban vallási, politikai és társadalmi mozgalomként. Ideológiája a kezdetekben arra irányult, hogy visszavezesse az iszlámhoz azokat, akiket „megrontottak” a nyugati eszmék. Politikája miatt azonban hamar szembekerült kezdetben a kolonialista nyugati hatalmakkal, később pedig a világi országvezetéssel. JÁSZBERÉNYI 2017.

¹¹ BARNA 2018.

¹² PETRUSKA 2018.

¹³ Hilarion volokalamszki metropolita (civil nevén Grigorij Valerijevics Alfejev) 1966. július 24-én született. 1996-ban a filozófia doktora címet szerezte meg Oxfordban, de Párizsban, Londonban és az USA-ban is folytatott tanulmányokat, illetve vendégelőadóként szerepelt. 2002-ben podolszki püspök és a pravoszláv egyház képviselője volt a nemzetközi szervezeteknél Brüsszelben. 2003-tól a pravoszláv egyház bécsi és ausztriai püspöke (egyúttal a magyarországi és a budapesti pravoszláv egyház felügyelője). 2009-től volokalamszki metropolita, egyúttal a Moszkvai Patriarkátus Egyházi Külkapcsolatok Osztályának elnöke és a Szent Szinódus állandó tagja. 2015-től az Oroszországi Föderáció Egyházközi Tanácsában a pravoszláv egyház képviselője. Több mint 800 hazai és nemzetközi publikáció szerzője, köztük a *Nagy orosz enciklopédia* és a *Pravoszláv*

3.1. kép. Hilarion metropolita

Forrás: Pstgu.ru

3.2. kép. Kirill pátriárka

Forrás: Stcaterina.com

A Moszkvai Patriarchátus Egyházi Külkapcsolatok Osztályát (*Отдел внешних церковных связей Московского Патриархата*) 1946. április 4-én hozták létre a Szent Szinódus döntése alapján azzal a céllal, hogy szervezze az orosz pravoszláv egyház nemzetközi tevékenységét, koordinálja az egyház nemzetközi és egyházközi kapcsolatait. Feladatait a főpapi (püspöki) és egyházmegyei zsinatok határozatai, a Szent Szinódus döntései és a pátriárka megbízásai alapján végzi. Beszámolási kötelezettséggel a pátriárka és a Szent Szinódus felé tartozik. Az osztály mindenkori vezetője (elnöke) – a Szent Szinódus 1961. december 16-i döntése óta – püspöki rangú személy és a Szent Szinódus állandó tagja. Feladatának jellegéből adódóan ez a szervezet szervezi, illetve koordinálja a pravoszláv egyháznak az üldözött keresztények megsegítése érdekében végzendő tevékenységét is.

Az osztály haladéktalanul reagál a keresztényüldözés aktuális megnyilvánulásaira, és jelzéseit, valamint javaslatait követően vagy a pátriárka, vagy az orosz állami szervek (külügyminisztérium, elnöki adminisztráció, szóvivők, nagykövetek) útján

enciklopédia anyagaié. Jelentős zeneszerzői, fordítói tevékenysége is. Rendkívül sokoldalú, művelt főpap. Wikipédia 2019.

hallasz hangját a különböző nemzetközi fórumokon (ENSZ, EBESZ, Európai Parlament, a keresztényüldözéssel foglalkozó egyéb nemzetközi rendezvények, konferenciák, kerekasztal-megbeszélések). A pravoszláv egyház képviselőinek kezdeményezésére számtalan alkalommal került be a téma nemzetközi konferenciák záródokumentumaiba is.

A világ üldözött keresztényeinek védelme és megsegítése érdekében végzett munka a pravoszláv egyház nemzetközi tevékenységének egyik prioritást élvező iránya. Ez az állítás nemcsak napjainkban igaz, hiszen a történelem során már a 16. századtól kezdve a közel-keleti pravoszláv közösségek anyagi támogatást kaptak az orosz pravoszláv egyháztól és az orosz államtól. Az anyagi segítségen kívül a cári Oroszország gyakran nyújtott segítséget a térség üldözött keresztényeinek olyan formában is, hogy diplomáciai eszközökkel próbált nyomást gyakorolni az adott közel-keleti ország vezetésére. Az 1882-ben alapított Cári Pravoszláv Palesztin Község iskoláiban ingyen tanították az arab gyerekeket. A Társaság Szíriában, Libanonban és Palesztinában 1914-ben több mint 100 iskolát vagy továbbképző tanfolyamot, szemináriumot működtetett. Oroszország és az orosz (ortodox) pravoszláv egyház a történelem során tehát számtalan esetben bizonyította, hogy szíven viseli az üldözött keresztények sorsát.¹⁴

Ezt bizonyítja az a tény is, hogy Kirill, Moszkva és egész Oroszország pátriárkája például 2009 és 2011 között személyesen látogatta meg a Közel-Kelet több országát, köztük Szíriát, Libanont, Palesztinát, Jordániát, Törökországot, Egyiptomot és Izraelt. 2011-ben visszatérve Moszkvába a pátriárka felhívással fordult a világ közvéleményéhez, hogy minden erejüket latba vetve próbáljanak gátat vetni a keresztények üldözésének – különösen a kereszténység bölcsőjében, a Közel-Keleten. Ez az időszak lényegében egybeesett az „arab tavasz” kezdetével, amikor is az érintett felek politikai küzdelme csak felerősítette a különböző vallási felekezetekkel – kiemelten a keresztény közösségekkel – való szembenállást és sajnos meglehetősen gyakran a leszámolást.

Az orosz pravoszláv egyház feje és az állami vezetők találkozásai során szinte kivétel nélkül minden alkalommal szóba kerül a közel-keleti üldözött keresztények kérdése. Kirill pátriárka több alkalommal is levélben fordult azon muszlim országok vezetőihez, amelyekben egyes fogva tartott keresztényeket a kivégzés veszélye fenyegetett, és a legtöbb esetben sikerült is az érintettek életét megmenteni.

2011 májusában az orosz pravoszláv egyház Szent Szinódusa elfogadta azt a dokumentumot, amelyben nemcsak elítélte a keresztények üldözését, hanem felhívást intézett a világ közvéleményéhez, hogy ráirányítsa erre a súlyos problémára

¹⁴ Русская Православная Церковь 2011.

a figyelmet annak érdekében, hogy ki lehessen alakítani a keresztények diszkriminációjával szembeni küzdelem közös tennivalóit.

2013-ban Kirill pátriárka kezdeményezésére és áldásával a pravoszláv egyház egyetemes és országos adománygyűjtést kezdeményezett a közel-keleti keresztények megsegítésére. Felajánlások érkeztek az egyházkerületek, a püspökségek, a kolostorok és a szerzetesrendek, a különböző városok, magánszemélyek és társadalmi szervezetek részéről is. A beérkezett adományokat az egyházközi kapcsolatok segítségével juttatták el a rászoruló keresztény közösségekhez.

A humanitárius segítségnyújtás lehetősége újabb lendületet kapott a katolikus egyházfő, Ferenc pápa és a pravoszláv egyház feje, Kirill pátriárka 2016. évi havannai találkozását követően. E találkozó eredményeként közös katolikus-pravoszláv küldöttség látogatott Szíriába és Libanonba. A delegáció találkozott a helyi keresztény közösségek vezetőivel, és látogatást tett a menekültek táborában is. A látogatást követően összeállították azoknak a szíriai templomoknak a jegyzékét, amelyeket a helyi szélsőségesek leromboltak, és amelyek helyreállításához a két egyház közösen kíván hozzájárulni.¹⁵

Az üldözött keresztények támogatásának érdekében a pravoszláv egyház együttműködik a különböző állami és társadalmi szervezetekkel. Ennek révén az Oroszországi Föderáció külpolitikai törekvéseiben hangsúlyosan szerepel az üldözött keresztények megsegítésének kérdése. Így kerülhetett többek között sor 2015-ben arra, hogy az ENSZ Emberjogi Tanácsában a Moszkvai Patriarkátus, a Vatikán és Libanon javaslatára 65 ország képviselője nyilatkozatot fogadott el a közel-keleti keresztények jogainak támogatásáról, ami jelentős áttörést eredményezett a keresztényüldözés addig igencsak kényesen kezelt témakörében. (A két egyházfő kubai találkozóját követően, még 2016-ban az Egyesült Államok is elismerte a keresztényekkel szemben elkövetett genocídiumot.)¹⁶

A katolikus egyházon kívül más egyházi közösségekkel is jól alakul az orosz pravoszláv egyház kapcsolata és együttműködése a keresztényüldözés elleni fellépés kérdéskörében. Jó példa erre a 2017. május 10–13. között Washingtonban szervezett világtalálkozó, amelyet a Billy Graham¹⁷ által fémjelzett evangéliumi irányzat szervezett az orosz pravoszláv egyházzal közösen. A találkozó célja az volt, hogy ráirányítsa a világ közvéleményének figyelmét a közel-keleti, afrikai és más

¹⁵ Русская Православная Церковь 2019.

¹⁶ Русская Православная Церковь 2019.

¹⁷ William Franklin „Billy” Graham amerikai evangélista, aki életében tizenegy amerikai elnökkel került közvetlen kapcsolatba. Óriási tekintélynek örvendett. Impozáns házi és szabadtéri összejöveteleket tartott; prédikációit közvetítették a rádióban és a televízióban, néhányat újra közvetítenek még napjainkban is. Korának legbefolyásosabb prédikátoraként tartották számon.

országokbeli üldözött keresztények sanyarú sorsára és a nemzetközi összefogás szükségességére e rendkívül fontos kérdésben.

2017. november 8-án Oroszországba látogatott Justin Welby, Canterbury érseke, aki Kirill pátriárkával közös nyilatkozatot írt alá az üldözött keresztények védelmében. Ugyancsak nagy hangsúllyal került szóba a közel-keleti keresztényüldözés kérdése Kirill pátriárka és az etióp keresztény egyház feje, Abuna Matvej pátriárka-katolikosz közötti tárgyalásokon 2018 májusában.

A már korábban idézett összefoglaló jelentésben szó esik arról is, hogy az orosz pravoszláv egyház a muszlim és az izraelita vallási közösségekkel folytatott párbeszéde során is minden alkalommal felveti az üldözött keresztények sorsának kérdését, és igyekszik megnyerni az érintett vallási és állami vezetőket e fontos kérdéshez való pozitív hozzáállásra.

Oroszországon belül is mindent elkövet a pravoszláv egyház, hogy az állami vezetőket megnyerje e rendkívül égető probléma megoldásának elősegítésére. Így például 2017-ben az Oroszországi Föderáció elnöke mellett tevékenykedő, a vallási együttműködés kérdéseivel foglalkozó tanácson belül létrehozta egy vallásközi munkacsoportot, amelynek feladata a szíriai lakosság részére nyújtandó humanitárius segélyek megszervezése volt. A munkacsoport tevékenységének eredményeként jelentős mennyiségű humanitárius küldeményt sikerült Szíriába juttatni. E segélyküldemények alapjául a pátriárka felhívására a pravoszláv egyházi kerületekben és templomokban összegyűlt adományok szolgáltak. 2018. február 3–9. között a vallásközi munkacsoport tagjai látogatást tettek Szíriában és Libanonban. A látogatás során 77 tonna humanitárius segélyt osztottak szét a rászorulóknak a helyi keresztény és muszlim vallási szervezetek közreműködésével. Az eset kuriózumát éppen az jelentette, hogy ezen adományokat a keresztény templomokban és a mecsetekben az orosz és a helyi vallási szervezetek képviselői közösen osztották szét a rászorulóknak között.¹⁸

A keresztényüldözés elleni határozott közös fellépés fontosságáról szólt egy 2011-ben Moszkvában rendezett konferencián Hilarion volokalamszki metropolita, a Moszkvai Patriarkátus Egyházi Külcsoportok Osztályának elnöke: „Úgy gondolom, hogy testvéreink és nővéreink üldözésének problémáját a keresztény egyházak nemzetközi együttműködésének kontextusában kell vizsgálnunk. Más felekezetek keresztényeivel közösen kell fellépni a keresztény kisebbségek védelmében azokban az országokban, ahol üldöztetésnek vannak kitéve.”¹⁹

¹⁸ Русская Православная Церковь 2019.

¹⁹ Русская Православная Церковь 2011.

A metropolita azt is felvetette, hogy a pravoszláv egyházak által még abban az esztendőben tervezett nagy zsinaton vitassák meg a világ különböző országaiban élő keresztények helyzetét és a diszkriminációjuk elleni közös fellépés lehetőségeit. Megítélése szerint ennek a küzdelemnek az egyik lehetséges módszere a különböző felekezetek és kultúrák közötti párbeszéd, amelynek területén az orosz pravoszláv egyház igen jó megosztható tapasztalatokkal rendelkezik, hiszen az Oroszországi Föderáció vallási téren meglehetősen sokszínű ország, ahol békésen megférnek egymással a különböző felekezetek hívei. A más vallások követőivel folytatott ilyen párbeszéd nemcsak a vallási, hanem a nemzetiségi és esetenként az ilyen alapú regionális politikai konfliktusok megoldását is elősegítheti.

„Mit is tehetünk e téren, hogy szembeszálljunk a vétlen emberek megsemmisítésének szörnyűségével? – tette fel a kérdést Hilarion metropolita. – A hitbéli felfogásunkban meglévő különbözőségek ellenére össze kell fognunk, és ki kell fejeznünk szolidaritásunkat üldözött testvéreinkkel. Meg kell keresni azokat az erőket az iszlám vallás követői között, akik katasztrófaként és tragédiaként élik meg a napjainkban zajló vérontást. Velük együtt összefogva kell fellépni, mert hiába fogadnak el a nemzetközi szervezetek különböző dokumentumokat, azok hatástalanok. Mi hívők egészen más szemszögből közelítjük meg ezt a súlyos kérdést! A vallási alapú extrémizmus megnyilvánulásaival szemben, amely igyekszik konfrontációt és konfliktusokat teremteni a különböző vallási felekezetek között, csakis közösen tudunk eredményesen fellépni.”²⁰

Hilarion metropolita előadásában felvetett még egy érdekes problémát. Elmondta: létezik olyan vélemény is, hogy azoknak a keresztényeknek, akiket üldöznek, és nem érzik biztonságban a létüket, lehetővé kell tenni, hogy emigráljanak harmadik országokba. Aláhúzta, hogy ezzel az állásponttal nem szabad egyetérteni, hiszen ezzel pont az üldözők célját segítenénk elérni, hogy elüldözzék a keresztényeket ősi földjeikről. Mindent el kell követni annak érdekében, hogy a keresztények őseik földjén érezhessék biztonságban magukat, és ott járuljanak hozzá hazájuk felvirágoztatásához.

Zárszavában elmondta: „valamennyi állam kötelessége, hogy garantált lehetőséget biztosítson állampolgárainak a szabad vallásgyakorlásra, hogy szabadon nevelhessék gyermekeiket a keresztény hitben, szabadon nyilváníthassanak véleményt álláspontjukról anélkül, hogy ezért üldöztetésnek lennének kitéve.”²¹

²⁰ Русская Православная Церковь 2011.

²¹ Русская Православная Церковь 2011.

Egy másik figyelemre méltó esemény volt a Stratégiai Kutatások Oroszországi Intézeténél 2016. március 10-én tartott konferencia, amely a *Keresztényüldözés napjainkban: geopolitikai aspektusok* címet viselte. A rendezvényen a házigazdákön kívül Szerbia, Olaszország, Ukrajna, Szíria és Libanon egyházi és társadalmi szervezeteinek képviselői, a tudományos intézetek és a tömegtájékoztató eszközök szakértői vettek részt. A konferencia egyben egy októberi, hasonló témakörben, de lényegesen szélesebb körű részvétellel megtartandó kongresszus előkészítését szolgálta, amelyre valamennyi vallási felekezet képviselőit tervezték meghívni. A rendezvényen Konsztantyin Dolgov nagykövet, a Külügyminisztérium képviselője hozzászólásában elmondta, hogy a világon havonta 322 keresztényt gyilkolnak meg, 214 templomot rombolnak le, és a hívek elleni agresszió különböző egyéb formáit 800 esetben rögzítették. A Közel-Keleten 2000 éve jelen lévő keresztény lakosok létszáma egymillió főre csökkent, ami már nemcsak a térség vallási és nemzetiségi egyensúlyát, hanem annak biztonságát is veszélyezteti, és mindez rendkívül destabilizáló tényezőként hat a világ biztonságára is. A kialakult válsághelyzet következtében migránsok tízezrei zúdultak Európára, és a keresztény kultúra kétezer éves értékei is pusztulásra vannak ítélve.

A konferencia egyik fontos megállapítása volt, hogy napjainkban a keresztények körében végzett genocídium nem túlzás, hanem reálisan létező tény. Azokban az országokban, ahol az elmúlt évszázadok során békésen éltek egymás mellett a keresztény és az iszlám vallás különböző irányzatainak képviselői, napjainkban a megingott stabilitású államok helyzetéből adódóan felerősödött a keresztények üldözése (Irak, Szíria, Egyiptom). Éppen ezért mind az orosz pravoszláv egyház, mind az orosz külügyi diplomácia kiemelt feladata kell hogy legyen az üldözött keresztények érdekében minden rendelkezésre álló eszközzel fellépni.²²

Néhány külföldi szakértő véleménye az, hogy az orosz pravoszláv egyház például Szíria kapcsán alárendeli magát az orosz külügyminisztérium irányvonalának. Hilarion metropolita véleménye szerint viszont a helyzet éppen fordított: a pravoszláv egyház fejezte ki többször is az aggodalmát, hogy Bassár el-Aszad elnök bukása esetén a Szíria területén élő keresztény közösségek – okulva a szomszédos Irak példáján, ahol Szaddám Huszein bukását követően keresztények tízezrei voltak kénytelenek menekülni otthonukból – jelentősen rosszabb helyzetbe kerülnének. (Az orosz külügyminisztériumi vezetők egyébként ezt a kérdést is érveként használják fel a nyugati partnereikkel szemben a szíriai kérdésekről folytatott párbeszéd során.)

²² Международная Жизнь 2016.

A világméretű globalizáció, a tudományos és technikai fejlődés mellett az életképes társadalom elválaszthatatlan eleme kell hogy legyen a keresztény értékek védelme. Ennek egyik nemzetközileg is jelentős állomása volt az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa által 2017. március 7-én Genfben rendezett, *A kölcsönös tisztelet és a békés egymás mellett élés – mint a vallások közötti béke és stabilitás feltétele: a keresztények és más vallások képviselőinek védelme* címen szervezett konferencia. A rendezvény kezdeményezői között ott találhattuk Oroszország, a Szentszék, Örményország, Magyarország, Horvátország, Szerbia, Spanyolország, Görögország, Ciprus, Libanon és Spanyolország állandó ENSZ-képviselőjét, valamint több ország civil szervezetét is.

3.3. kép. Keresztényüldözés – a háborúban lerombolt templom

Forrás: Orthochristian.com. Online: <https://orthochristian.com/166069.html>

A konferencia nyitó előadását Hilarion volokalamszki metropolita, a Moszkvai Patriarkátus Egyházi Külkapcsolatok Osztályának elnöke tartotta.

3.4. kép. Hilarion metropolita felszólalása az ENSZ Emberjogi

Tanácsának 2017. március 7-i ülészekán Genfben

Forrás: Patriarchia.ru. Online: <https://www.patriarchia.ru/article/101303>

A metropolita előadásában széleskörűen elemezte a keresztényüldözés témakörét, különös tekintettel a Közel-Kelet országaiban jelentősen felerősödő kegyetlen, véres eseményekre. Vázolta a szerinte elképzelhető megoldási lehetőségeket, amelyek között megemlítette példaként az Oroszországi Vallásközi Tanács tevékenységének rendkívül pozitív tapasztalatait, amelynek eredményeként valóban megvalósult a sok vallási felekezetet felvonultató Oroszországban a különböző egyházak békés együttélése. Hilarion metropolita cáfolta többek között azt a korábban széles körben elterjedt véleményt, hogy a Közel-Keleten nem történik keresztényüldözés, genocídium, hanem csupán a háborús helyzet következményeként kénytelenek a keresztények menekülni ősi földjükről. Cáfolta azt is, hogy e térségben a fegyveres szélsőségesek vallási meggyőződésből követték volna el gaztetteiket: „Valójában ez nem így van: sem az iszlám, sem pedig más vallás nevében elkövetett terrorcselekmény nem létezik. Egyetlen vallás sem tanítja ölni vagy gonoszítottakat, terrorcselekményeket elkövetni a híveit. Ezt egybehangzóan megerősíthetik a keresztény, iszlám és zsidó vezetők!”²³

²³ РУССКАЯ ПРАВОСЛАВНАЯ ЦЕРКОВЬ ОТДЕЛ ВНЕШНИХ ЦЕРКОВНЫХ СВЯЗЕЙ 2017.

A metropolita azt is felvetette, hogy az elmenekült keresztények visszatérését segíthetik a lerombolt keresztény templomok újjáépítésének támogatásával, mert a templomok azok, ahol gyakorolhatják vallásukat, és amelyek köré visszatérhetnek a keresztény vallási közösségek tagjai. „Működő templomok nélkül nehezen elképzelhető a hívő emberek visszatérése a régióba” – mondta. A konferencián felszólalásában érintette még a témát Szijjártó Péter magyar külügyminiszter és horvát kollégája is.

A konferencia egyik tanulsága volt még az a javaslat, amelyet több hozzászóló is érintett, hogy a szellemi élet területén is sokat lehet tenni azért, hogy a különböző vallási felekezetekhez tartozók megismerhessék egymás életét, szándékait. Jó példa volt erre az a jótékonyági zongoraest, amelyet a pravoszláv egyház segítségével immár harmadik alkalommal szerveztek meg a szíriai keresztény és muszlim fiatalok részére – lehetőséget teremtve ezzel is a két eltérő vallási felekezethez tartozó fiatalok közötti értelmes párbeszédre.²⁴

Hazánkban tartották 2019. szeptember 4–6. között a keresztény újságírók nemzetközi fórumát, amelynek témája *A kereszténység a modern világban* volt. A fórumon részt vett és előadást tartott Hilarion volokalamszki metropolita, az orosz pravoszláv egyház külügyi vezetője is, akit hivatalában fogadott Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke. Orbán Viktor nagyrabecsülését fejezte ki, hogy Hilarion metropolita az orosz ortodox egyház külügyi vezetőjeként a legtekintélyesebb nemzetközi fórumokon emeli fel szavát a modern kori keresztényüldözések áldozatai védelmében, és mutat rá a keresztény gyökerek elvesztésének veszélyeire.

A tárgyaláson szóba került az egyház vezetőjének, Kirill pátriárkának a tervezett magyarországi látogatása, valamint a novemberben és decemberben hazánkban megrendezendő Orosz Egyházi Kulturális Napok programsorozat is. Hilarion metropolita köszönetet mondott a miniszterelnöknek a magyarországi ortodox templomok folyamatban lévő, illetve tervezett felújításáért. A megbeszélésen feltérképezték egy esetleges jövőbeni együttműködés lehetőségeit az üldözött keresztény közösségek megmentése és megerősítése érdekében.

A találkozó után Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes átadta a metropolitának a Magyar Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntetését. A hivatalos indoklás szerint az egyházi vezető „a kereszténység történelmét, egyedülálló érték- és közösségteremtő erejét, a fiatal nemzedékeket is megszólítva, fáradhatatlanul hirdető egyházi vezetői, illetve a keresztény közösségek nemzetközi együttműködésének

²⁴ ФЕДЕРАЛЬНОЕ АГЕНСТВО НОВОСТЕЙ 2018.

fejlesztését is elkötelezetten szolgáló diplomáciai munkája, valamint Magyarország kereszténységet védelmező és támogató politikája melletti kiállása elismeréseként” vehette át a kitüntetést.²⁵

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BARNA Boglárka (2018): Az egyiptomi keresztények biztonsági helyzete 2018-ban. In KALÓ József – UJHÁZI Lóránd (szerk.): *Budapest-jelentés a keresztényüldözésről 2018*. Budapest: Dialóg Campus, 79–88.
- Федеральное Агентство Новостей (2018): *Сирия: третья благотворительная встреча христианской и мусульманской молодежи прошла в Дамаске*. Online: <https://riafan.ru/1086128-siriya-tretya-blagotvoritelnaya-vstrecha-khristianskoi-i-musulmanskoi-molodezhi-proshla-v-damaskе>
- Гонения на христиан в мире. Досье (2016). Online: <https://tass.ru/info/1355736/amp>
- JÁSZBERÉNYI Sándor (2017): Vissza az erőszakhoz! A Muzulmán Testvériség alkonya. *24.hu*, 2017. augusztus 28. Online: <https://24.hu/kulfold/2017/08/28/vissza-az-eroszakhoz-a-muzulman-testveriseg-alkonya/>
- KÓRÉ András (2018): A keresztények biztonsági helyzete Irakban és Szíriában a 2018-as évben. In KALÓ József – UJHÁZI Lóránd (szerk.): *Budapest-jelentés a keresztényüldözésről 2018*. Budapest: Dialóg Campus, 65–79.
- Международная Жизнь (2016): *Гонения на христиан: геополитический аспект*. Online: <https://interaffairs.ru/news/show/14855>
- Origo (2019): Az Orosz Ortodox Egyház külügyi vezetőjét fogadta Orbán Viktor. *Origo*, 2019. szeptember 6. Online: <https://origo.hu/ithon/20190906-orban-viktor-hilarion-patriarka.html>
- PETRUSKA Ferenc (2018): A vallásszabadság jogának keretei keleten és nyugaton. In KALÓ József – UJHÁZI Lóránd (szerk.): *Budapest-jelentés a keresztényüldözésről 2018*. Budapest: Dialóg Campus, 173–180.
- Русская Православная Церковь (2011): Митрополит Волоколамский Иларион: *Преследования и дискриминация христиан в современном мире: причины, масштабы, прогнозы на будущее*. Online: <https://www.patriarchia.ru/article/101303>
- Русская Православная Церковь Отдел Внешних Церковных Связей (2017): Митрополит Волоколамский Иларион выступил в ООН на конференции по защите христиан. Online: <https://mospat.ru/ru/2017/03/08/news143320/>
- Русская Православная Церковь (2019): Внутренняя жизнь и внешняя деятельность Русской Православной Церкви с 2009 года по 2019 год. *Patriarchia.ru*, 2019. január 29. Online: <https://www.patriarchia.ru/article/99848>
- TÖMÖSVÁRY Zsigmond (2019): Az Orosz Ortodox Egyház szerepvállalása a közel-keleti keresztény közösségek megsegítésében. In UJHÁZI Lóránd – KALÓ József – PETRUSKA Ferenc (szerk.): *Budapest-jelentés a keresztényüldözésről 2019*. Budapest: Háttér, 141–153.
- UJHÁZI Lóránd (2014): A keresztények biztonsági helyzete Szíriában. *Szakmai Szemle*, (3), 137–155.

²⁵ *Origo* 2019.

Ajánlott irodalom

- NANOVFSZKY György – BÖRÖCZ László – LUKSIKNÉ SKITA Judit szerk. (1996): *Kereszténység. Katolicizmus. Ortodoxia*. Budapest: Windsor.
- ONASCH, Konrad – CIPIN, Vlagyiszlav (1999): *Az orosz ortodox egyház története*. Budapest: Magyar Katolikus Püspöki Kar Egyháztörténeti Bizottsága.
- UJHÁZI Lóránd (2015): A keresztények biztonsági helyzete Irakban, „korszakváltás” a vatikáni diplomáciában. *Szakmai Szemle*, (3), 54–72.
- UJHÁZI Lóránd (2019): Az egyiptomi keresztények biztonsági helyzete. In RESPERGER István – UJHÁZI Lóránd (szerk.): *A vallási elemek jelentősége napjaink fegyveres konfliktusaiban és biztonsági kihívásaiban*. Budapest: Dialóg Campus – Wolters Kluwer, 79–104.